

رمضان و جبران اعمال ناپسند

علمای اخلاق، که در این رشته از رشته‌های دانش امروز بشری صاحب نظرند – اگر چه «اخلاق عملی» برای من و شما ارزش دارد؛ اما کسانی هستند که در علم اخلاق تخصص دارند – می‌گویند: من و شما حتی می‌توانیم خلیقات ارثی را نیز تغییر دهیم و عوض کنیم. مثلا تنبلی ذاتی، حرص ذاتی، بخل ارثی، حسد ارثی و لجبازی ارثی را می‌توان تغییر داد. بعضی‌اشخاص لجبازند و هر چه انسان حقیقت را در مقابلشان قرار می‌دهد، روی موضع لجوجانه خود اصرار می‌کنند. چنین رویه‌ای، انسان را از حقیقت دور می‌کند. فرد لجوج، در ابتدای لجبازی، هنوز اندکی نور حقیقت را می‌فهمد و احساس می‌کند که کارش براساس لجبازی است. اما وقتی لجاجت وی تکرار شود، دیگر آن اندک نور حقیقت را هم نمی‌فهمد. در او، باطن و اعتقاد و عقیده‌ای دروغین به وجود می‌آید که اگر به خود برگردد و تعمق کند، می‌بیند این‌که در ذهن اوست، عقیده نیست، «هن ظهر القلب» و از باطن جان، نیست. اما لجاجت نمی‌گذارد که او سروش حقیقت و پیام معنویت و حق را به گوش جان بشنود. دیدید کسانی که در مقابل اسلام و انقلاب اسلامی و فرمایشات امام و حقایقت واضح و مظلومانه ملت ایران ایستادند و لجاجت کردند، چگونه این لجاجت به گمراهی‌شان انجامید!

رمضان: ماه جبران از طریق تذکر و توجه

ماه رمضان، ماهی است که می‌شود با تذکر و توجه در آن، به جبران کرده‌های ناپسند پرداخت. در دعای ابوحمزه، عبارتی بسیار تکان‌دهنده وجود دارد؛ که آن عبارت، این است: و اعلم انک للراژی موضع اجابۃ و للملھوفین بمرصد اغاثۃ و ائی فی اللیف الی جودک و الرضا بفضالت عوض من منع الباخلین و مندوحة عفا فی ایدی اللغوین من ان الراحل الیک قریب المسافۃ و انک لا تتحجب عن خلفک الا ان تحجبهم الاعمال دونک. (مصباح‌المتهجد، ج ۲، ص ۵۸۳) (می‌دانم که تو برای امیدواران در جایگاه اجابتی،و برای دلسوختگان در کیمینگاه فریادرسی،و بیقین دراشتیاق به جودت،و خشودتی به قضایت جایگزینی از منع بخیلان استتو،و گشایشی از آنچه در دست ثروت‌اندوزان،و همانا مسافر به سوی تو مسافقتش نزدیک است، و تو از آفریدگات هرگز در پرده نیستی،جز اینکه کردارشان آنان را از تو محجوب نماید)، فرد دعا خوان و تائبو، عرض می‌کند: «ای خدای من! من امید به تو را بر امید به غیر تو ترجیح دادم. پناه آوردن به تو را جایگزین پناه بردن به دیگران کردم و می‌دانم اگر کسی به سوی تو بیاید، راه نزدیک است…»

هر جا هستیبد، هر که هستیبد، در هر لباسی هستیدی، در هر سنتی هستیدی؛ ای جوان! ای پسر و دختر جوان! ای مرد و زن میناسال! ای پیرمردان و پیرزنان! ای فقرا! ای اغنیاء! ای علما! ای متوسط انسانداها! هر که هستیبد، اگر احساس نیاز به خدا می‌کنید – که هر انسان سالمی این احساس را می‌کند – بدانید که خدا نزدیک است! یک لحظه دلتان را به خدا متوجه کنید؛ جواب را خواهید شنید. ممکن نیست کسی با خدا از روی دل حرف بزند، ولی جواب الهی را نشنود! خدا به ما جواب می‌دهد. وقتی دیدید دل شما ناگهان منقلب شد، وقتی دیدید روح خداست. وقتی دیدید اشک شما جاری شد، وقتی دیدید روح شما به اهتزاز در آمد، وقتی دیدید طلب، با همه وجود از سر تا پای شما جاری شد، بدانید این همان پاسخ الهی است؛ این همان جواب خداست و جواب بعدی هم اجابت است. اجابت این خواستها ان‌شاءالله، که در قرآن فرمود: و اسئلو الله من فضله. (نساء، آیه ۳۲)

از خدا بخواهید. و لیس من صفاتک ان تأمر بالتسؤل و تمنع العطفۃ،(دعای ابو حمزه ، مصباح‌المتهجد، ج ۲، ص ۵۸۳). بگوئید، سؤال کنید، بخواهید و مگر می‌شود که بخواهید و ندهد؟! البته اقتضات زمان و مکان و خصوصیات و نظایر آن هم در خواستن از خدا مؤثر است.

❁ **بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۷۲/۱۱/۱۴**

قرآن مجید مراحل تکامل جنین را در رحم مادر در مراحل شش‌گانه خلاصه می‌کند:

۱– مرحله نطفه؛ ۲– مرحله تبدیل نطفه به علقه؛ ۳– تبدیل علقه به مژه؛ ۴– تبدیل مضعه به استخوان؛ ۵– پوشش استخوان با گوشت؛ ۶– آفرینش تازه با دمیدن روح.

توضیح مطلب اینکه یکی از محورهای مهم و قابل توجه در آیات قرآن، موضوع پیدایش و آفرینش جنین است که به عنوان نقطه آغاز حیات انسانی مطرح گردیده، در یک آمار کلی، قرآن در ۴ سوره با ۷۶ آیه با بیانی شویوا به این موضوع پرداخته است، چرا که مرحله جنینی، یکی از ظرفیت‌ترین مراحل زندگی انسان است که دارای اسرار و شگفتی‌های فراوانی بوده و همگان را در حیرت فرو برده است.

قرآن با عبارات بسیار رسا اشاره می‌کند که شگفتی‌های دنیای جنین چنان گسترده است که گاهی از حد اندیشه بشر خارج است.

یکی از محورهای مهم و قابل توجه در آیات قرآن، موضوع پیدایش و آفرینش جنین است که به عنوان نقطه آغاز حیات انسانی مطرح گردیده، در یک آمار کلی، قرآن در ۴۱ سوره با ۷۶ آیه با بیانی شیوا به این موضوع پرداخته است، چرا که مرحله جنینی، یکی از ظرفیت‌ترین مراحل زندگی انسان است که دارای اسرار و شگفتی‌های فراوانی بوده و همگان را در حیرت فرو برده است.

به گونه‌ای که در دانش جنین‌شناسی نیز با همه پیشرفت‌هایش، هنوز بسیاری از رازها و معماهای ناگشوده پیرامون آفرینش و رشد جنین باقی مانده است.

عجایب حکمت که خداوند متعال در خلقت رحم و پرورش جنین به کار برده است، قرآن ضمن اشاره به این موضوع، بشر را به مطالعه پیرامون آن دعوت می‌کند تا مشأش با مراحل گوناگون این دوره به عظمت آفریدگار نیز بی‌برسد.

نکته جالب آن است که قرآن، تمام مراحل آفرینش و رشد جنین با اصطلاحاتی به ظاهر ساده، بیان کرده است به گونه‌ای که برای انسان‌های آن زمان نیز به آسانی قابل درک بود. اما با وجود این، داده‌های قرآن درباره جنین، آنچنان دقیق هستند که گاهی به نظر می‌رسد فهم

معارف

MaarefKayhan@Kayhan.ir

سنت الهی در دنیا بر این قرار گرفته تا هر چیزی بر اساس اسباب و وسایل، تحقق یابد و جریان پیدا کند. بنابراین شناخت اسباب و وسایل، لازم و ضروری به کار گیری آن برای رسیدن به اهداف و مقاصد، بسیار مهم و اساسی تر است، زیرا بدون شناخت و استفاده از آنها نمی توان به مقصود رسید.

اگر مقصود هر مسلمان و مومنی تقرب الی الله است، می‌بایست راه‌های تقرب و اسباب و وسایل آن را شناخت و به کار گرفت تا به عنوان متقرب الی الله در جایگاه عظیم آن قرار گیرد. از نظر آموزه‌های قرآن، از جمله مهم‌ترین اسباب و وسایل تقرب الی الله، روزه است. مطلب حاضر نگاهی گذراست به نقش روزه در حصول تقرب به خدا و آثار آن.

جویندگان اسباب تقرب الی الله

از نظر قرآن کریم، مقصود هر حرکت انسانی در دنیا همان قرب الهی است، زیرا قرب الهی به معنای متاله و خدایی شدن انسان است که نتپاره آن نیز عمل بر اساس حجت‌های ایزتی و ظاهری عقلانی و وحیانی، یعنی بعل و نقل است.(ملک، آیه ۱۰، روم، آیه ۳۰) در حقیقت این همان هدایت الهی است که اسلام به آن هدایت می‌کند.(آل عمران، آیات ۱۹ و ۸۵)

روزه و مقام تقرب به خدا

همین تقرب الی الله به معنای واقعی آن، چیزی جز دستیابی به مقام خلافت الهی و ولایت ربوبی بر هستی نیست، زیرا تنها انسان متاله و متقرب به خدا است که خلافت حقیقی را نمایندگی می‌کند.

به هر حال، اندیشه و انگیزه هر مسلمانی تقرب الی الله با بهره‌گیری از اسباب و وسایل مناسب آن است، یعنی همان طوری که در مسالل مادی و دنیوی و کسب قدرت و ثروت، لازم است تا اسباب مناسب برای هر کاری در اختیار باشد و به خوبی از آن استفاده کرد، چنانکه ذوالقرنین این گونه برای بسط حکومت الهی خویش از اسباب مناسب بهره می‌گرفت(کهف، آیات ۸۲ تا ۹۵)، همچنین هر مسلمانی می‌بایست اسباب و وسایل مناسب را برای دستیابی به تقرب الی الله فراهم آورد، چنانکه خدا می‌فرماید: و ابتغوا الیه الوسیله، به سوی او وسیله بجویید. (مائده، آیه ۲۵)

این جویندگی اسباب مناسب برای دستیابی به هر امری، مهم و اساسی است، زیرا بدون اسباب و وسایل مناسب نمی‌توان به هدفی دست یافت، به این معنا که اگر انسان رزق الهی را می‌جوید می‌بایست اسباب آن را بشناسد.(عنکبوت، آیه ۱۷)

پس رهسپاران به سوی خدا و تقرب الی الله باید اسباب مناسب را بشناسند و از آن بهره گیرند، زیرا خدا می‌فرماید که کسب فضل الهی با بهره‌گیری از اسباب و وسایلی است که خدا برای انسان مشخص کرده است، چنانکه بهره‌گیری از نماز از جمله نماز جمعه یا ذکر اله در همه اوقات به شکل زیاد موجب می‌شود تا انسان به رستگاری برسد که در سایه تقرب به خدا به دست می‌آید.(جمعه، آیه ۱۰)

از نظر قرآن، تقوای الهی که در سایه عمل به اسباب تقوا از جمله اعمال عبادی نماز و روزه به دست می‌آید،

می‌آید که در کارگاه رمضان بویژه روزه به دست می‌آید، زیرا انسان در روزه از همه احکام الهی با طوع و رغبت اطاعت می‌کند. این گونه است که واجبات و مستحبات را عمل کرده و از محرمتا و مکروهات و حتی مباحات پرهیز می‌کند و در سطح سوم تقوای الهی یعنی تقوای اخص قرار می‌گیرد. توصیه به صبر (بله، آیه ۱۷، عصر، آیه ۳) و بهره‌گیری از مصلحتی چون روزه می‌بایست در دستور کار مومنان قرار گیرد و دیگران را بدان دعوت کرده و امر به معروف کنند. این گونه است که تعاون متقابل مومنان در قول و فعل اتفاق می‌افتد که خدا در آیاتی بدان فرسان می‌دهد و می‌فرماید: تعاونوا علی البیر و التقوی. (مائده، آیه ۲)

تقرب در سازه عبودیت
براساس آموزه‌های قرآن، تقرب الی‌الله در ساختاری به نام عبودیت شکل می‌گیرد و این سازه عبودیت است که در برگزیده تقرب الی‌الله است. از همین رو خدا کسانی را مقرب می‌شمارد که عبودیت آنان به تمامیت رسیده باشد.

شهر رمضان گنجاندهای پاک می‌کند و آن ماه مبارک است

احمد زرگری

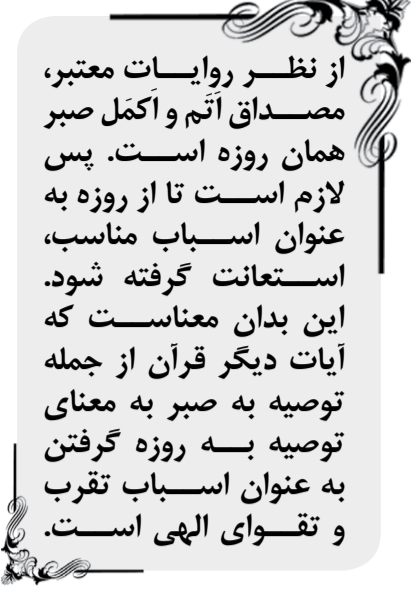
خدا در قرآن به مردم هشدار می‌دهد که دستیابی به مقام تقرب در سایه اموال و اولاد به دست نمی‌آید بلکه این اعمال عبادی است که انسان را به چنین مقامی می‌رساند. شکی نیست که بهترین اعمال عبادی که خلوص تقوای الهی را به نمایش می‌گذارد، همان نماز و روزه است. پس اگر کسی دنبال تقرب الی‌الله است می‌بایست در سایه اعمال عبودی خاص، آن را به دست آورد که نماز و روزه از مهم‌ترین آنها است.

کفایت نمی‌کند، بلکه علم می‌بایست تا عمل در آمیزد تا به نتیجه برسد.

در آیات قرآن بر این نکته توجه شده که وسایل و اسباب به عنوان کمک کار برای تقرب است، یعنی همان طوری که انسان در کاری لازم است تا یار و یاور داشته باشد، همچنین باید از اسباب و وسایل مناسب برای تحقق هدفی بهره گیرد. اموری چون صبر و نماز از اسباب و وسایلی است که برای تقرب الی‌الله و تحقق مقام خضوع نیاز است و انسان می‌بایست از آنها استنانت بجوید.(بقره، آیات ۵ و ۱۵۳)

از نظر روایات معتبر، مصادق آثم و اکمل صبر همان روزه است.(روایات تفسیری اثر آیات) پس لازم است تا از روزه به عنوان اسباب مناسب، استعانت گرفته شود. این بدان معناست که آیات دیگر قرآن از جمله توصیه به صبر به معنای توصیه به روزه گرفتن به عنوان اسباب تقرب و تقوای الهی (بله، آیه ۱۷، عصر، آیه ۳)

استعانت از خدا با بهره‌گیری از صبر بسیار مفید و سودمند است.(اعراف، آیه ۱۷۸) البته همه اقسام صبر امر از صبر در طاعت و مصیبت و مصیبت در سایه صبری به دست

اعمال عبودی خالص، آن را به دست آورد که نماز و روزه از مهم‌ترین آنها است.

از نظر قرآن، اعمال عبادی خالصه که بر اساس فرمان الهی انجام می‌شود به عنوان ابزار تقرب الی‌الله عمل می‌کند.(آل عمران، آیه ۱۸۳) این‌گونه است که فرزندان آدم برای تقرب‌جویی از قربانی صدقات استفاده کردند (مائده، آیه ۲۷) البته هر گونه انفاق مالی موجب تقرب الی‌الله می‌شود، چنانکه صلوات و دعای پیامبر(ص) این‌گونه است.(توبه، آیه ۹۹)

به هر حال، از آنجا که تقرب به سبوی خدا در سایه اعمال عبادی و وسایل و اسباب خاص انجام می‌شود، لازم است تا آنها را بشناسیم و بکار گیریم.

روزه یقین‌آور

تقرب به معنای شدت نزدیکی به خدا دارای آثار و برکاتی است که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به خلافت و مظهریت در ربوبیت و پروردگاری انسان نسبت به خدا اشاره کرد. کسی که به خدا نزدیک می‌شود منظور نزدیکی فیزیکی و مادی نیست، بلکه نزدیکی معنوی است که به معنای تحقق صفات الهی در شخص و متاله و خدایی شدن است. شکی نیست که خدایی شدن آثار بسیاری دارد که از جمله آنها تصرفات در عوالم تکوین و خارج از نفس است، یعنی شخص می‌تواند با قدرتی که از صفات الهی به دست آورده در عالم خارج از نفس خویش تصرفاتی همانند تصرفات در نفس خویش داشته باشد. این‌گونه است که شخص متقرب به خدا دارای همان روحانیتی می‌شود که خدا دارا است، پس شخص متاله و متقرب به قرب الهی نه تنها خود روح است که نوعی تجرد است، بلکه در مقام ریحان می‌تواند با دمیدن روح در چیزهایی آنها را جاندار و دارای روح سازد. این گونه است که بهشتی را در آخرت می‌سازد که دیگران نیز از نعمت‌آن بهره‌مند می‌شوند. (واقعف، آیات ۸۸ و ۸۹)

البته این قدرت شخص متقرب محدود به آخرت نیست، بلکه در دنیا نیز از قدرتی بی‌نظیر در مقام مظهریت در ربوبیت برخوردار خواهد بود و می‌تواند در دیگران تصرفات ربوبی انجام دهد و آنان را به کمالات بایسته و شایسته ایشان برساند.

انسان روزه‌دار نه تنها انسانی رستگار است، بلکه به سبب تقرب تقوایی خویش می‌تواند در شب قدر با اتصال به منهای مشیت و مقدرات، تقدیر خویش بلکه عالم را تغییر دهد. این بدان معناست که روزه‌دار می‌تواند تقدیر بد خویش را به تقدیر خوب تبدیل کند.(دخان، آیات ۱ تا ۴، قدر، آیات ۱ تا ۵)

انسان روزه‌دار به سبب آنکه در مقام تقوای اخص قرار می‌گیرد، در مدرس خدای کریم از علم و یقین در سطح حق‌الیقین فراتر از علم‌الیقین و عین‌الیقین برخوردار می‌شود، زیرا بر اساس آموزه‌های قرآن، چنین شخصی به طور مستقیم از تعلیمات الهی برخوردار شده و خدا به عنوان معلم از قلان مبن به شخص تعلیم و آموزش می‌دهد. چنین علمی، آیات ۱۹ تا ۲۱)

خدا در قرآن به مردم هشدار می‌دهد که دستیابی به مقام تقرب در سایه اموال و اولاد به دست نمی‌آید،سبأ، آیه ۳۷) بلکه این اعمال عبادی است که انسان را به چنین مقامی می‌رساند.(همان)

شکی نیست که بهترین اسباب تقرب الی‌الله همان نماز و روزه است. پس اگر کسی دنبال تقرب الی‌الله است می‌بایست در سایه

صفحه ۷

سه‌شنبه ۳۱ فروردین ۱۴۰۰

۷ رمضان ۱۴۴۲ – شماره ۲۲۷۲۷

چراغ راه

خروج روح ایمان از روزه‌خواران

قال الامام الصادق(ع): «من افطر یوما من شهر رمضان خرج روح الایمان منه».

امام صادق(ع) می‌فرماید: هر کس یک روز از ماه رمضان را روزه‌خواری(عمدی بدون دلیل موجه) کند، روح ایمان از او بیرون می‌رود. (۱)

۱- بحارالانوار، ج ۶، ص ۳۷۲

حکایت خوبان

دشنام، روزه را باطل می‌کند

روزی رسول خدا(ص) شنیدند که زنی در حال روزه خدمتکار خود را دشنام داد. آن حضرت دستور داد غذایی حاضر کردند و به او گفتند: از این غذا بخور! گفت: من روزه‌دارم حضرت فرمود: چگونه روزه‌داری در صورتی که خدمتکار خود را ناسزا گفتی! روزه تنها خودداری از خوردن و آشامیدن نیست. (۱)

۱- تهذیب‌الاحکام، ج ۴، ص ۲۵۸

پرسش و پاسخ

روزه در ادیان دیگر

پرسش:

اینکه قرآن کریم می‌فرماید: روزه بر ادیان قبل از اسلام هم واجب بوده، کم و کیف آن روزه چگونه بوده و چه تفاوت‌هایی با روزه یک ماه رمضان در اسلام دارد؟ پاسخ:

روزه‌داری در تمام ادیان

در تمام ادیان الهی بر عمل روزه‌داری به معنی امساک و خودداری از خوردن و آشامیدن برای دوره‌ای مشخص و ایامی خاص تأکید شده است. بنابراین روزه‌دار بخشی از کردار مذهبی ادیان الهی محسوب می‌شود و تنها موضوع عبادی سفارش شده در دین اسلام نیست. همچنین در بسیاری از اقوام کهن پرهیز از خوردن و آشامیدن یکی از ابزارهای ندامت و استغفار به درگاه خداوند به عنوان فدیهِ و کفاره گناهان نیز بوده است. تفاوت روزه در ادیان مختلف از جهت تعداد روزه‌ها و نحوه گرفتن و آداب روزه‌هاست. هرچند در ادیان مختلف جزئیات و کیفیت روزه متفاوت است، اما اصل حکم روزه وجود دارد، و مشترک میان همه ادیان است.

روزه در آیین زرتشت

روزه باطنی و ظاهری

پیروان زرتشت در تمام «اوستا» و به خصوص در «گاتها» تأکید و تشویق بسیاری به روزه مینوی (معنوی) شده‌اند که زمان آن طول سال است. مفهوم روزه‌داری در اوستا به روزه باطنی نسبتب داده می‌شود و هرچند که تحت فشار قرار دادن جسم برای تمرکز بیشتر بر اعمال و مناسک دینی عملی ستودنی است، اما روزه ظاهری (پرهیز از خوردن و آشامیدن) وجود ندارد. زیرا در آیین زرتشت روزه گرفتن و نخوردن آب و غذا به خاطر اینکه باعث سستی بدن و عدم فعالیت مفید و کار روزانه می‌شود، ناپسند می‌شود.

اما برای افراد نکردن در خوردن گوشت حیوانات، روزهای دوم و دوازدهم و چهاردهم و بیست‌ویکم هر ماه زرتشتیان از خوردن گوشت پرهیز می‌کنند. در آیین زرتشتیان برای هر روز ماه اسم خاصی وجود دارد (در مجموع ۳۰ نام در ماه) که چهار روز آن در ماه خوردن گوشت حرام شده است. (روزه ظاهری) بنابراین زرتشتیان باید در سه بخش معنوی (شویایی، اندیشه و احساس) به آن معنا که از طریق این سه حس از نیکی دور نشویم و اندیشه و احساس و شویایی ما همیشه سرشار از نیکی باشد همیشه روزه داشته باشند.

در اوستا بر روزه برگزتری تأکید شده و آن به معنای حفظ هفت عدد بدن (دو چشم، دو دست، دو پا و زبان) در تمام طول زندگی (از هرگونه) الودگی است. این هفت عضو همیشه باید پاک نگه‌داشته شوند که از این عمل نیز تحت عنوان روزه یاد می‌شود.

روزه در دین یهود

یهودی‌ها در روز «کیپور» روزه می‌گیرند. در این روز که روز کفاره هم می‌گویند تعطیلی مذهبی یهودیان در ماه سپتامبر یا اکتبر است مردم روزه می‌گیرند و دعای صبر در کنیسه‌ها می‌خوانند. یهودیان شش روز دیگر را نیز روزه می‌گیرند که در این روزها خوردن و آشامیدن از زمان غروب آفتاب تا غروب بعدی به مدت ۲۴ ساعت ممنوع است. در حالی که سایر ایام روزه این محدودیت از طلوع تا غروب آفتاب است. هدف از روزه در دین یهود استغفار از گناهان یا درخواست حاجت خاصی از خداست.

روزه در دین مسیحیت

مسیحیت فرقه‌های زیادی دارد که روزه در هر یک از آنها به شکل خاصی مطرح است. کاتولیک‌ها در روزهای چهارشنبه خاکستر اولین روز ایام روزه مسیحیان و جمعها و جمعه پاک روزه می‌گیرند و از خوردن گوشت خودداری می‌کنند خوردن دو وعده غذایی کوچک و یک وعده غذایی عادی جایز است. اما خوردن گوشت حرام است. برخی افراد به جای مصرف گوشت، تخم‌مرغ ممنوع است. ماهی در برخی روزهای روزه ممنوع و در بعضی روزها مجاز است. ارتدوکس‌ها به این دلیل روزه می‌گیرند که معتقدند پرهیز از شکر، پروری، رحمت خدا را برای آنها به ارمغان می‌آورد. اما در فرقه پروتستانها روزه قانون جامعی ندارد، بلکه به انتخاب و صلاحیت افراد، کلیساها، مؤسسات وانجمن‌ها است. برخی از افراد کلاز از مصرف غذا و نوشیدنی امتناع می‌کنند، بعضی دیگر فقط آب یا آب‌میوه می‌نوشند یا اینکه فقط غذاهای خاصی را می‌خورند و با هر وسوسه مقابله می‌کنند. هدف از روزه در این آیین تقویت روح یا به کرسی نشاندن یک سخن حق در جامعه مدنی یا سیاسی است.

صفحه معارف روز های: شنبه، یک‌شنبه
سه‌شنبه و پنج‌شنبه منتشر می‌شود
تلفن‌های مستقیم: ۰۲۳۹۶۱۹۹۱ – ۰۲۳۲۱۰۲۲۲۱
MaarefKayhan@Kayhan.ir

^[1] روزه یکی از مهم‌ترین اسباب تقرب الی‌الله است

^[2] از نظر قرآن کریم، مقصود هر حرکت انسانی در دنیا همان قرب الهی است

^[3] از نظر قرآن کریم، مقصود هر حرکت انسانی در دنیا همان قرب الهی است

^[4] از نظر قرآن کریم، مقصود هر حرکت انسانی در دنیا همان قرب الهی است

^[5] از نظر قرآن کریم، مقصود هر حرکت انسانی در دنیا همان قرب الهی است